

Wstęp do teorii mediów

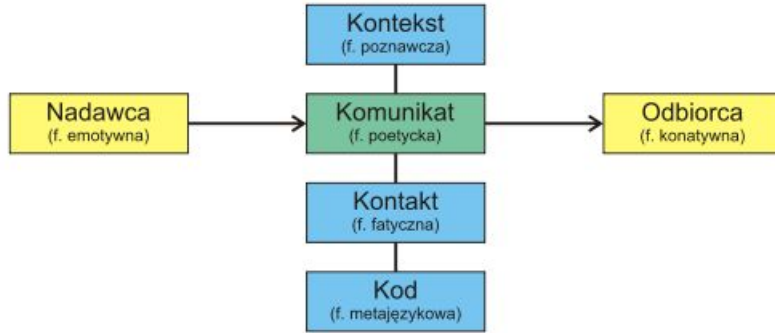
Wykład V

Krzysztof Gajewski
Instytut Komunikacji Specjalistycznej i Interkulturowej
Uniwersytet Warszawski

Warszawa, 31 marca 2022

Spis treści

1	Funkcje języka	2
2	Nazywanie	2
2.1	Symbolizm języka	2
2.2	Nazwa jako klasyfikacja	2
3	Imię	3
3.1	Imię a rzecz i osoba	3
3.2	Imię i tabu	3
4	Imię bóstwa	4
4.1	Imię bóstwa	4
4.2	Liczba mnoga	4
4.3	Bogowie specjalni	4
5	Literatura	4

Rysunek 1: Podstawowe aspekty języka

1 Funkcje języka

Roman Jakobson (1896-1982)

- Funkcja fatyczna — B. Malinowski
- Funkcja metajęzykowa — język przedmiotowy i metajęzyk (A. Tarski)
- Funkcja poetycka — projekcja zasady ekwiwalencji z osi wyboru na oś kombinacji (I like Ike)

2 Nazywanie

2.1 Symbolizm języka

Ernst Cassirer (1874-1945)

- zrozumienie symbolizmu mowy to rewolucja
  - ze stanu subiektywnego do obiektywnego
  - z postawy czysto emocjonalnej do postawy teoretycznej
- funkcja poznawcza: dziecko konstruuje pojęcia przedmiotów

2.2 Nazwa jako klasyfikacja

Ernst Cassirer (1874-1945)

- nadanie nazwy to zaklasyfikowanie

- klasyfikacje są zrelatywizowane do języków, nazwy ujmują przedmioty po innych aspektami (gr. „men”, łac. „luna”)
- wskazanie vs. opis
  - wybranie obiektu przez wskazanie aspektu ze stanu subiektywnego do obiektywnego vs. wyczerpujący opis sytuacji
  - w jęz. arabskim sześć tysięcy określeń do opisu wielbłąda
- konkret vs. abstrakcja
  - społeczności tradycyjne interesują się konkretnymi przedmiotami, uniwersalia nie są potrzebne
  - osobne nazwy na różne gatunki papugi, brak słowa „papuga”

3 Imię

3.1 Imię a rzecz i osoba

James George Frazer (1854-1941)

- imię=rzecz
  - społeczności tradycyjne: brak różnicy między rzeczami a słowami
  - związek imienia i osoby, nazwy i rzeczy nie jest konwencjonalny, ale rzeczywisty
  - magia sympatyczna może operować na części ciała lub imieniu
- imię=część ciała
  - imię to ważna część osoby
  - o imię należy odpowiednio dbać

3.2 Imię i tabu

- ukrywanie imion z obawy wyrządzenia krzywdy poprzez posługiwanie się nim, znajomość imienia to władza nad duszą
- imiona jawne i tajne, publiczne i prywatne (Australia, Egipt)
- imię tabu: nie wymienia się imienia rybaka, który jest na połowach (zamiast tego mwele)
- ojciec, wuj, kuzyn jakiegoś dziecka (dzieci nie mają wrogów)

- Kirgizka nie może wymieniać imienia swego męża, ani podobnych słów
- zakaz wymawiania imion zmarłych i podobnych im słów (co roku zmieniano słowo oznaczające jaguara)

4 Imię bóstwa

4.1 Imię bóstwa

Gerardus van der Leeuw (1890-1950)

- znajomość imienia bóstwa jest niezbędna do wejścia z nim w jakikolwiek związek
- podobnie innych nazw: Bóg przyprawdza zwierzęta, aby Adam je nazwał
- imię boga nie jest tylko alegorią (przychylny Posejdon)
- imię boga jest częścią jego ciała: jawne lub tajne

4.2 Liczba mnoga

- liczba mnoga to personifikacja woli i mocy, bezosobowość
- bóstwa zbiorowe: nimfy, mojry, hory, muzy, charyty, erynie, eumenidy, syleny, fauny

4.3 Bogowie specjalni

- element chwilowości: „Bóg, który wywiódł Izraelitów z Egiptu”
- Rzymianie: każde wydarzenie ma swego boga (Venilia — fala przyboju, Salacia — fala odboju)
- bogowie specjalni współcześnie: św. Mikołaj i inni święci

5 Literatura

1. Ernst Cassirer, Nazywanie, w: Antropologia słowa. Zagadnienia i wybór tekstów, red. Grzegorz Godlewski, Andrzej Mencwel, Roch Sulima, Warszawa 2003
2. James George Frazer, Słowa tabu, przeł. Henryk Krzeczkowski, w: Antropologia słowa. Zagadnienia i wybór tekstów, red. Grzegorz Godlewski, Andrzej Mencwel, Roch Sulima, Warszawa 2003.
3. Roman Jakobson, Poetyka w świetle językoznawstwa, przeł. K. Pomorska, w: R. Jakobson, W poszukiwaniu istoty języka, Warszawa 1989.